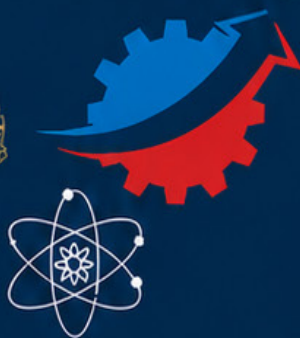

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL
IYUL/7-SON, II-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ФИЛИАЛ В г. ТАШКЕНТЕ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyul.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

OILAVIY KORXONALAR FAOLIYATINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY MEKANIZMINI TIZIMLI TAHLILI	10
Sultonov Bobirmirzo Mavlonjon o'g'li	
NEW ZEALAND'S EXPERIENCE IN TRANSITIONING TO INFLATION TARGETING	21
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
ВЛИЯНИЕ ПАРАМЕТРОВ ПРОЦЕССА ТЕКУЧЕСТИ НА СВОЙСТВА ГРАНУЛИРОВАННЫХ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ УГОЛЬНЫХ ОТХОДОВ В РАМКАХ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ	28
Абдуганиев Азизбек, Кулдашева Азиза	
BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA BOJXONA TO'LOVLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK BAHOLASH VA PROGNOZLASH	33
Fayzullayev Farrux Sharofovich	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA (MHXS) O'TISHDA UCHRAYDIGAN ASOSIY MUAMMOLAR: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	41
Safarova Gulbahor Nusratovna	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTI INNOVATSION EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISH MODELI	45
Muradov Bahrom, Masharipov Ma'sud	
TIJORAT BANKLARIDA QARZ OLUVCHILARNING TO'LOVGA LAYOQATLILIGINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	49
Soibov Jamshid Raxmatqulovovich	
O'ZBEKISTONDA CHEGARALARARO TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA BOJXONA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	56
Ergashev Qobiljon Ernazarovich	
TIJORAT BANKLARIDA ICHKI AUDITNING IQTISODIY MOHIYATI VA FUNKSIONAL EVOLYUTSIYASI: XALQARO STANDARTLARNING YANGI AVLADI ASOSIDAGI YONDASHUV	62
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
MOLYAVIY INVESTITSIYALAR AUDITINI O'TKAZISH METODIKASINI VA AUDIT RISKLARINI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	69
Jumamurodov To'libay Yeldashbayevich	
MOLYAVIY HISOBOT IZOHLARIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR QADRSIZLANISHI YUZASIDAN OCHIB BERILADIGAN AXBOROTLAR TARKIBINI KENGAYTIRISH ORQALI HISOBOT SHAFFOFLIGINI OSHIRISH.	75
Fayzullayev Begzod Baxtiyor o'g'li	
XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASINI O'ZBEKISTON DAVLAT SEKTORI ICHKI AUDITIGA MOSLASHTIRISHNING KONSEPTUAL MODEL VA MUHIMLIK DARAJALARINI ME'YORIY-HUQUQIY BAZAGA JORIY ETISH	82
Ismatillayev Baypo'lat Xushvaqtovich	
O'ZBEKISTONDA TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRI ISHTIROKCHILARI FAOLIYATI VA BOJXONA NAZORATI TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI TAHLILI	90
Ergashev Qobiljon, Kilichov Nazar	
DAVLAT XARIDLARI BO'YICHA ICHKI AUDITNING XATARGA YO'NALTIRILGAN METODOLOGIYASI	96
Rajabov Shuxrat Ismayilovich	
TIJORAT BANKLARIDA ICHKI AUDIT XIZMATI TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUNI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	101
Ismailov Azizbek Madaminovich	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA XATARGA YO'NALTIRILGAN ICHKI AUDIT METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	109
Tojiyeva Shahlo Mahmatmurodovna	

IQTISODIY O'SISH OMILLARINI RIVOJLANISHIDA MOLIVAVIY XAVFLARNING TA'SIRI VA ULARNI KAMAYTIRISH IMKONIYATLARI	115
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA YALPI HUDUDII MAHSULOT VA BANDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI KORRELYATSION BOG'LIQLIK.....	118
Karimov Olimjon Akramovich	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЖИЛИЩНЫМ СТРОИТЕЛЬСТВОМ В Г. ТЕРМЕЗЕ В УСЛОВИЯХ РОСТА ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ	124
Токсонов Хуршид Эгамбердиевич	
VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	129
Botirov Lazizbek Botirovich	
MEHNATGA HAQ TO'LASHNING IQTISODIY MAZMUNI, TASNIFI VA HISOB OBYEKT LARI SIFATIDAGI XUSUSIYATLARI	134
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR JARAYONIDA TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI	139
Marpatov Shavkat Mavlonxonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALAR UCHUN MOLIVALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSİYALASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	145
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ.....	150
Ташмухамедова Карима Саматовна	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ.....	156
Sultonmurod Qurbonov, Ahmadjon Ibadullaev, Elmira Teshabayeva, Umar Chorshanbiev	
ECONOMIC STRUCTURE AND DEVELOPMENT PRIORITIES FOR STRENGTHENING INTERREGIONAL ECONOMIC COOPERATION: EVIDENCE FROM NAMANGAN REGION	161
Sattarov R. A.	
MATERIALLARNING TARKIBI VA TUZILISHINING ULARNING XOSSALARIGA TA'SIRINI TAHLIL QILISH... ..	167
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o'g'li	
REMOTE WORK AND EMPLOYEE ENGAGEMENT: INSIGHTS FROM TASHKENT IT FIRMS.....	171
Narmurodova Sitara Aktamovna	
OPTIMIZING CONVERGENT-DIVERGENT ROCKET NOZZLE GEOMETRY (30°/10°) TO ENHANCE THE ALTITUDE PERFORMANCE OF MODEL ROCKETS USING SOLID SUGAR PROPELLANTS.....	176
Berdiyev Usmon Tolib o'g'li	
TIRBAND HUDUDLARDA SODIR BO'LAYOTGAN YO'L-TRANSPORT HODISALARINING TAHLILI.....	181
Xolmatov Umid Sadirdinovich	
TRANSPORT TIZIMIDA HARAKAT XAVFSIZLIGIGA KOMPLEKS TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI GIS-TSI ASOSIDA BAHOLASH VA KAMAYTIRISH (JIZZAX SHAHRI MISOLIDA)	186
Kamolov Otabek Quدراتovich	
DEVELOPMENT OF ELASTOMER COMPOSITIONS BASED ON LOCAL RAW MATERIALS FOR RAILWAY RAIL PADS AND EVALUATION OF THEIR DYNAMIC PROPERTIES.....	192
Ibadullaev Akhmadjan, Lesov Kuvandik, Samandarov Xushnodbek, Chorshanbiev Umar	
SHUDGORLANGAN YERLARNI EKISHGA TAYYORLASHDA QO'LLANILADIGAN MASHINA PLANKALI G'ALTAKMOLASINING PARAMETRLARINI ASOSLASH	198
Muqimova Davlatxon, Giyasidinov Abdumannob, Haydarov Murodjon	
HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT AND ITS IMPACT ON THE BUSINESS ENVIRONMENT IN UZBEKISTAN: A LITERATURE REVIEW	203
Dilafroz Kuchkorova	

KLASTERLARDA ASOSIY FAOLIYAT DAROMADLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	209
Shirov Javlonbek Akbarovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ	
ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ НА ОСНОВЕ КРИТЕРИЕВ ESG..	215
Айтмуратова Улбике Жалгасовна	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI HAYOTIY AYLANISH BOSQICHLARINI ANIQLASH USULLARINI	
AUDITGA TASIRI: YOSHGA OID USUL	222
Muydinov Erkin Djamaldinovich	
HUDUDNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI...	
.....	229
Raximov Jo'rabek Raximovich	
XALQARO MARKETING STRATEGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI VA EKSPORT FAOLIYATIDAGI ROLI	
.....	236
Shoxida Ibadullayeva	
EKSPORT SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MINTAQ RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	
YO'LLARI.....	240
Matyoqubov Arslonbek G'ayrat o'g'li	
CHORRAHA SVETOFORLARINING AQLLI AVTOMATLASHTIRILGAN BOSHQARUV PARAMETRLARINI	
SUMO MODELI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	244
Bayozov Ravshan Rajabovich	
M-39 YO'LINING 989-1013 KMLARIDAGI TOG'LI HUDUDLARDA SODIR ETILGAN YTHLARNING	
TAHLILI ASOSIDA CHORA-TADBIRLAR ISHLAB CHIQISH SAMARADORLIGI.....	251
Shokirov Ozod G'aybullay o'g'li	
SHAHAR MAGISTRAL YO'LLARINING TUZILISHI VA TRANSPORT OQIMI	258
Xayrullo Raximovich Baynazarov	
ELEKTROMOBILLAR BATAREYALARINI TURLI IQLIM SHAROITLARIDA QIZDIRISH UCHUN	
SARFLANADIGAN ENERGIYA VA VAQT KO'RSATKICHLARINI OPTIMALLASHTIRISH	266
Qosimov Baxtiyor Axmatjonovich	
ELEKTROMOBILLARGA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISH STANSIYALARI FAOLIYATINING BOSHQARUV	
MODEL.....	272
Xasanov Bunyodjon Ibragim o'g'li	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING HUDUDIY	
XUSUSIYATLARI.....	279
Vaisov Dilshod, Madraximov Qahramon	
EKSPORT-LOGISTIKA INFRATUZILMASI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIY DAVLATLARI	
TARJIBASI	285
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
TA'LIM JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI ADAPTIV BAHOLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	
VA UNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	291
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
FERMENTLANGAN NO'XAT UNI VA BUG'DOY UNI ARALASHMASIDAN TAYYORLANGAN NONNING	
SIFATI VA OZIQAVIY QIYMATINI ASOSLASH.....	295
Kamolova Muxlisa, Barakayev Nusratilla	
QURILISH KORXONALARI UCHUN YASHIL STRATEGIK BOSHQARUV MODEL.....	302
G'ulomova Shaxlo Baxtiyor qizi	
ИССЛЕДОВАНИЕ ГИДРОГЕОЛОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ СОЛЕВОГО ПЛАСТА И КАРСТА	
ТЮБЕГАТАНСКОГО МЕСТОРОЖДЕНИЯ	310
Холбаев Бахром, Курбанов Диярбек	
VALIKLI JINNING IKKI PICHQOLI TIZIMIDA TOLA AJRATISH JARAYONINING NAZARIY TAHLILI.....	314
Abdugapparova Sh.N., Yuldashev A.X.	

YO'L-TRANSPORT HODISALARI SODIR BO'LISHIDA HAYDOVCHINING PSIXOFIZIOLOGIK HOLATINING TA'SIRI.....	319
Ulkanov Sardorjon Sodiqjon o'g'li	
QISHLOQ MAHALLALARIDA MARKAZIY ISSIQLIK TIZIMLARINI VODOROD ENERGIYA GENERATORLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING TEXNOLOGIK VA IQTISODIY ASOSLARI	323
Askarov Xasanjon, Jumaqulova Zulayho	
MUHIM AXBOROT INFRATUZILMASI OBYEKTLARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA KIBERXAVFSIZLIK BO'YICHA MUTAXASSISLARNI AMALIYOTGA YO'NALTIRILGAN TAYYORLASH	329
G'ulomov Sherzod Rajaboyevich	
BARBOTAJLI ABSORBER QURILMASINING GIDRAVLIK QARSHILIGINI TADQIQ ETISH	338
Xalilov Ismoiljon, Askarov Xasanjon	
MAXSUS IQTISODIY VA SANOAT ZONALARIDA KO'P TARMOQLI KORXONALAR FAOLIYATINI BOSHQARISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI	345
Xusanova Malohat Mingnorovna	

MAXSUS IQTISODIY VA SANOAT ZONALARIDA KO'P TARMOQLI KORXONALAR FAOLIYATINI BOSHQARISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI

Xusanova Malohat Mingnorovna

Termiz davlat muhandislik va agrotekhnologiyalar universiteti dotsenti v.b. (PhD)

ORCID: 0009-0000-6042-8584

Annotatsiya. Ushbu maqolada maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarida faoliyat yurituvchi ko'p tarmoqli (diversifikatsiyalashgan) korxonalarini boshqarishning institutsional asoslari hamda tashkiliy-iqtisodiy xususiyatlari tahlil qilingan. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi hamda xalqaro reyting tashkilotlarining so'nggi ma'lumotlari asosida erkin iqtisodiy zonalar va kichik sanoat zonalarining joriy holati, ularda faoliyat yurituvchi ko'p tarmoqli korxonalarini boshqarish tizimidagi muammolar va istiqbolli yo'nalishlar yoritilgan. Tadqiqot natijasida institutsional muhitni takomillashtirish, boshqaruvning markazlashgan va markazlashmagan shakllarini uyg'unlashtirish hamda raqamli boshqaruv vositalarini joriy etishga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maxsus iqtisodiy zona, kichik sanoat zonasi, ko'p tarmoqli korxona, institutsional muhit, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, investitsiya, klaster, diversifikatsiya, davlat-xususiy sheriklik.

Аннотация. В данной статье проанализированы институциональные основы и организационно-экономические особенности управления многопрофильными (диверсифицированными) предприятиями, функционирующими в специальных экономических и промышленных зонах. На основе последних данных Национального комитета по статистике Республики Узбекистан, Министерства экономики и финансов, Агентства по привлечению иностранных инвестиций, а также международных рейтинговых организаций рассмотрены текущее состояние свободных экономических и малых промышленных зон, проблемы системы управления многопрофильными предприятиями и перспективные направления их развития. По результатам исследования разработаны предложения, направленные на совершенствование институциональной среды, сочетание централизованных и децентрализованных форм управления, а также внедрение цифровых инструментов управления.

Ключевые слова: специальная экономическая зона, малая промышленная зона, многопрофильное предприятие, институциональная среда, организационно-экономический механизм, инвестиции, кластер, диверсификация, государственно-частное партнёрство.

Abstract. This article analyzes the institutional foundations and organizational-economic features of managing diversified enterprises operating in special economic and industrial zones. Based on the latest data from the National Statistics Committee of the Republic of Uzbekistan, the Ministry of Economy and Finance, the Foreign Investment Promotion Agency, and international rating organizations, the study examines the current state of free economic zones and small industrial zones, identifies the key challenges in managing diversified enterprises, and outlines perspective directions for their development. The research proposes measures aimed at improving the institutional environment, integrating centralized and decentralized management approaches, and introducing digital management tools.

Keywords: special economic zone, small industrial zone, diversified enterprise, institutional environment, organizational-economic mechanism, investment, cluster, diversification, public-private partnership.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish va tarmoqlar tarkibini diversifikatsiya qilish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarini milliy iqtisodiy siyosatning muhim tarkibiy qismiga aylandi. Ushbu zonalarida nafaqat bir tarmoqqa ixtisoslashgan, balki bir vaqtning o'zida bir necha tarmoqlarda (sanoat, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, logistika, xizmat ko'rsatish) faoliyat yurituvchi ko'p tarmoqli korxonalar soni izchil o'sib bormoqda. Bunday korxonalarini

boshqarish an'anaviy bir tarmoqli tashkilotlarga nisbatan murakkabroq institutsional va tashkiliy-iqtisodiy yondashuvlarni talab qiladi, chunki ular turli tartibga solish rejimlari, soliq imtiyozlari va infratuzilma talablari kesishmasida faoliyat yuritadi.

Prezident Shavkat Mirziyoyevning mamlakat rivojlanishi bo'yicha e'lon qilingan vazifalarida kelgusi yillarda o'nlab milliard dollarlik xorijiy investitsiyalarni jalb etish, yuqori texnologiyali va eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan, bu esa maxsus zonalaridagi ko'p tarmoqli korxonalarni boshqarish tizimini ilmiy asosda takomillashtirish zaruratini yanada dolzarblashtiradi. Tadqiqotning obyekti — O'zbekistondagi maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarida faoliyat yurituvchi ko'p tarmoqli korxonalar, predmeti esa ularni boshqarishning institutsional va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridir. Tadqiqotning maqsadi ushbu korxonalarni boshqarish tizimidagi muammolarni aniqlash va uni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat bo'lib, bu maqsadga erishish uchun me'yoriy-huquqiy baza tahlili, xalqaro tajribani o'rganish, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish va amaliy takliflarni shakllantirish vazifalari qo'yilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maxsus iqtisodiy zonalar nazariyasi va amaliyoti bo'yicha xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, bunday hududlarning samaradorligi ko'p jihatdan ularni boshqarish institutlarining sifatiga bog'liq. Xususan, Xitoy, Janubiy Koreya va Bahrayn kabi mamlakatlarning tajribasi shuni tasdiqlaydiki, zona boshqaruv organining huquqiy mustaqilligi, bir oynali xizmat (single window) tizimining joriy etilishi hamda rezident korxonalar bilan davlat organlari o'rtasidagi shaffof munosabatlar zona faoliyati samaradorligini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Mahalliy iqtisodchilarning tadqiqotlarida ham erkin iqtisodiy zonalarini boshqarishning institutsional mexanizmlarini takomillashtirish, xususan, boshqaruv organlarining vakolatlarini kengaytirish va tashqi boshqaruvga o'tish masalalari muhim yo'nalish sifatida ko'rsatilgan.

Shu bilan birga, ko'p tarmoqli korxonalarni boshqarish nazariyasi nuqtayi nazaridan diversifikatsiyalashgan tashkilotlarni boshqarishda markazlashgan va markazlashmagan modellarning uyg'unlashtirilgan (gibrid) shakllari eng samarali hisoblanadi. Maxsus zonalar sharoitida bu masala yanada murakkablashadi, chunki korxona nafaqat ichki tashkiliy tuzilma, balki zona boshqaruv organi, mahalliy hokimiyat va markaziy davlat organlari bilan ko'p qatlamli o'zaro munosabatlarni boshqarishi lozim bo'ladi. Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ko'p tarmoqli korxonalarni maxsus zonalar sharoitida boshqarish masalasi alohida va kompleks tadqiqot obyekti sifatida hali yetarlicha o'rganilmagan, bu esa ushbu maqolaning ilmiy yangiligini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli tahlil, statistik-iqtisodiy tahlil, qiyosiy tahlil hamda institutsional tahlil usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar manbai sifatida O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy hisobotlari, Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligining ochiq ma'lumotlari, shuningdek, xalqaro reyting tashkilotlarining 2026-yilgi hisobotlari qo'llanildi. Tahlil davri sifatida 2025–2026-yillarning so'nggi ma'lumotlari, xususan, 2026-yil birinchi choragi ko'rsatkichlari asos qilib olindi. Qiyosiy tahlil usuli orqali xorijiy mamlakatlar tajribasi mahalliy amaliyot bilan taqqoslandi, statistik-iqtisodiy tahlil esa miqdoriy ko'rsatkichlar dinamikasini baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarining institutsional asoslari

O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalar faoliyati 1996-yilda qabul qilingan tegishli qonun bilan boshlangan bo'lib, keyinchalik 2020-yilda **“Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida”**gi yangi qonun qabul qilinib, huquqiy baza tubdan yangilandi. Ushbu qonunga ko'ra, maxsus iqtisodiy zona — tegishli hududni jadal ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, xorijiy va mahalliy investitsiyalarni hamda yuqori texnologiyalarni jalb etish maqsadida maxsus huquqiy rejimga ega alohida hudud sifatida belgilanadi. So'nggi yillarda ushbu zonalar boshqaruvini tashqi (professional) boshqaruvga o'tkazish va bosqichma-bosqich xususiyashtirish borasida qator qarorlar qabul qilindi, bu esa institutsional boshqaruv modelining tubdan o'zgarishini anglatadi.

2026-yilga kelib davlat siyosatida maxsus zonalariga nisbatan yondashuv yanada liberallashtirilib, xalqaro texnik reglamentlar, ekologik va mehnat standartlariga muvofiq faoliyat yuritish imkoniyati, shuningdek, xalqaro huquq doirasida arbitraj nizolarini ko'rib chiqish mexanizmi joriy etilishi rejalashtirilgan. Bunday chora-tadbirlar kelgusi besh yil ichida yuz sakson milliard dollar miqdoridagi xorijiy investitsiya va bir million yuqori daromadli ish o'rni yaratishga xizmat qilishi kutilmoqda.

2026–2027-yillarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan ikki yuz yetmish trillion so'mlik mablag'ning bir qismi, jumladan, to'rt trillion so'mi, aynan erkin iqtisodiy va kichik sanoat zonalari hamda yirik xorijiy investitsiyali loyihalarning infratuzilmasini rivojlantirishga yo'naltirilishi belgilangan. Bu esa institutsional qo'llab-quvvatlashning moliyaviy asoslari yanada mustahkamlanayotganidan dalolat beradi.

Ko'p tarmoqli korxonalarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy xususiyatlari

Maxsus zonalarda faoliyat yurituvchi ko'p tarmoqli korxonalarni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari quyidagilarda namoyon bo'ladi: birinchidan, bunday korxonalar bir vaqtning o'zida bir necha soliq va bojxona rejimlari doirasida hisob-kitob yuritishga majbur bo'ladi, bu esa moliyaviy boshqaruv tizimini murakkablashtiradi; ikkinchidan, turli tarmoqlarga oid mahsulot va xizmatlar bo'yicha alohida sifat, sertifikatlash va litsenziyalash talablariga rioya qilish zarurati tug'iladi; uchinchidan, kadrlar boshqaruvida turli malaka darajasidagi ishchi kuchini jalb etish va ularni qayta tayyorlash masalasi dolzarblashadi.

Tashkiliy jihatdan, ko'p tarmoqli korxonalarda boshqaruvning divizional (tarmoq bo'yicha) tuzilmasi ko'proq qo'llaniladi, bunda har bir tarmoq yo'nalishi uchun alohida javobgarlik markazi tashkil etiladi, biroq umumiy strategik boshqaruv, moliya va investitsiya siyosati markazlashgan holda amalga oshiriladi. Bu yondashuv zona boshqaruv organi bilan o'zaro hamkorlikni soddalashtirish, shuningdek, soliq imtiyozlari va davlat yordamidan har bir tarmoq bo'yicha maqsadli foydalanish imkonini beradi.

Iqtisodiy jihatdan, ko'p tarmoqli korxonalarning maxsus zonalarda joylashishi ularga masshtab iqtisodiyoti va tarmoqlararo kooperatsiya samarasidan foydalanish, xomashyo va tayyor mahsulotni bir infratuzilma doirasida qayta taqsimlash, shuningdek, bozor talabining o'zgarishiga moslashuvchan javob berish imkonini beradi. Ayni paytda, bunday korxonalar uchun boshqaruv xarajatlari va muvofiqlashtirish xarajatlari bir tarmoqli korxonalarga nisbatan yuqoriroq bo'lib, bu ularning institutsional qo'llab-quvvatlashga bo'lgan ehtiyojini oshiradi.

Zamonaviy statistik ko'rsatkichlar tahlili

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining dastlabki ma'lumotlariga ko'ra, 2026-yil 1-aprel holatiga respublikada oltmish bir mingdan ortiq sanoat korxonasi faoliyat yuritmoqda, bu ko'rsatkich mamlakat iqtisodiyoti va aholi bandligida sanoat tarmog'ining ortib borayotgan o'rnini tasdiqlaydi. 2026-yilning yanvar–mart oylarida respublikaning tashqi savdo aylanmasi o'n sakkiz milliard yigirma uch million AQSH dollarini tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan bir necha foizga o'sdi, shu jumladan, import hajmining o'sish sur'ati eksportnikidan sezilarli yuqori bo'ldi, bu esa ichki iste'mol va investitsion tovarlar importiga bog'liqlikning saqlanib qolayotganini ko'rsatadi.

Xalqaro reyting tashkilotining 2026-yilgi hisobotida O'zbekiston iqtisodiy erkinlik indeksi bo'yicha o'z o'rnini o'n to'rt pog'onaga yaxshilab, yuz sakson to'rtta mamlakat orasida sakson oltinchi o'rinni egalladi va tarixda birinchi marta **“o'rtacha erkin”** toifasiga o'tdi. Shu bilan birga, sud-huquq tizimi samaradorligi va biznes yuritish erkinligi ko'rsatkichlari bo'yicha muayyan yomonlashish qayd etilgan, bu esa maxsus zonalardagi korxonalar uchun huquqiy kafolatlarni mustahkamlash zarurligini ko'rsatadi.

Quyidagi jadvalda tadqiqot davomida to'plangan asosiy statistik ko'rsatkichlar umumlashtirilgan (1-jadval).

1-jadval.

O'zbekistonda maxsus iqtisodiy va sanoat zonalari rivojlanishiga oid asosiy statistik ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	Qiymati	Davr / sana
Faoliyat yuritayotgan sanoat korxonalari soni	61 mingdan ortiq	2026-yil 1-aprel holatiga
Tashqi savdo aylanmasi	18 023,0 mln AQSH dollari (o'sish 2,7%)	2026-yil yanvar-mart
Eksport hajmi	5 809,2 mln AQSH dollari (-29,3%)	2026-yil yanvar-mart
Import hajmi	12 213,8 mln AQSH dollari (+30,8%)	2026-yil yanvar-mart
Iqtisodiy erkinlik indeksidagi o'rni	86-o'rin, 184 mamlakat orasida, 60,3 ball	2026-yil hisoboti
Rejalashtirilgan xorijiy investitsiya (2026-yil)	50 mlrd AQSH dollari	2026-yilga reja
Besh yillik strategik investitsiya rejasi	180 mlrd dollar, 1 mln yuqori daromadli ish o'rni	2026-2030-yillar mo'ljali
Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga ajratilgan mablag'	270 trln so'm, shu jumladan EIZ/KSZ infratuzilmasiga 4 trln so'm	2026-2027-yillar

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, mamlakat iqtisodiyotida sanoatlashtirish va investitsiyalarni jalb etish jarayonlari izchil davom etmoqda, biroq tashqi savdo tarkibida importning ustunligi va institutsional ko'rsatkichlarning nomutanosib rivojlanishi ko'p tarmoqli korxonalarni boshqarish tizimini takomillashtirish zaruratini ko'rsatadi.

Boshqaruvdagi muammolar va cheklovlar

O'tkazilgan tahlil natijasida quyidagi asosiy muammolar aniqlandi: birinchidan, maxsus zonalar boshqaruv organlari vakolatlari va mas'uliyat doirasi turli hujjatlarda bir-biriga to'liq mos kelmasligi, bu esa ko'p tarmoqli korxonalar uchun huquqiy noaniqlik yaratadi; ikkinchidan, zonalar infratuzilmasini rivojlantirish uchun ajratilayotgan davlat mablag'lari va tijorat banklari kreditlari o'rtasidagi muvofiqlashtirish darajasi yetarli emas; uchinchidan, raqamli boshqaruv tizimlari (bir oynali xizmat, elektron hisobot) barcha zonalarda bir xil darajada joriy etilmagan, bu esa ma'muriy yukni oshiradi; to'rtinchidan, kadrlar tayyorlash tizimi ko'p tarmoqli korxonalarning tarmoqlararo malaka talablariga to'liq javob bermaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga asoslanib, maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarida ko'p tarmoqli korxonalar faoliyatini boshqarishni takomillashtirish bo'yicha quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

zona boshqaruv organlarining huquqiy maqomi va vakolatlarini yagona me'yoriy-huquqiy hujjatda mustahkamlash, shu bilan birga tashqi (professional) boshqaruv modelini kengroq joriy etish;

ko'p tarmoqli korxonalar uchun yagona elektron hisobot va **“bir oynali xizmat”** tizimini barcha maxsus zonalarda bir xil standart asosida joriy etish;

zona infratuzilmasini rivojlantirishda davlat byudjeti mablag'lari, tijorat banklari kreditlari va xususiy investitsiyalarni muvofiqlashtiruvchi yagona moliyalashtirish platformasini yaratish;

ko'p tarmoqli korxonalar ehtiyojlariga mos ravishda tarmoqlararo malaka talablarini hisobga oluvchi kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash dasturlarini ishlab chiqish;

huquqiy kafolatlarni mustahkamlash maqsadida sud-huquq tizimi samaradorligini oshirish va xalqaro arbitraj mexanizmlarini kengroq qo'llash.

Ushbu takliflarni amalga oshirish maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarida faoliyat yurituvchi ko'p tarmoqli korxonalarning institutsional barqarorligini oshirish, investitsiya muhitini yanada yaxshilash hamda mamlakat iqtisodiyotining diversifikatsiyalashuv jarayonlarini jadallashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh. M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tadbirkorlar bilan ochiq muloqotlarida belgilangan vazifalarga oid rasmiy hujjatlar. — Toshkent, 2025–2026.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 19-maydagi “Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida” O'RQ-604-son Qonuni. <https://lex.uz/ru/docs/-4737511?ONDATE=23.01.2025%2000>
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *Sanoat, tashqi savdo va investitsiyalar bo'yicha operativ statistik ma'lumotlar*. — Toshkent, 2026.
4. Heritage Foundation. *2026 Index of Economic Freedom*. — Washington, DC: The Heritage Foundation, 2026.
5. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalarni rag'batlantirish agentligi. Rasmiy axborot materiallari. — Toshkent, 2025–2026.
6. O'zbekiston Respublikasi Hukumat portal. Investitsiyalar va xususiylashtirish sohasiga oid rasmiy me'yoriy-huquqiy hamda statistik materiallar. — Toshkent, 2026.
7. Kasimov F., Yusupov T. Erkin iqtisodiy zonalarini boshqarishning institutsional mexanizmlari: nazariy yondashuvlar // *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*. — 2023–2025.
8. International Monetary Fund; World Bank. Maxsus iqtisodiy zonalarining rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotidagi samaradorligiga oid tahliliy materiallar. — Washington, DC.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100